

บทที่ ๒

สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

๒.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอสรุปโดยแยกประเด็นหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ด้านการปกครอง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการปกครองนี้พบว่า สมรรถนะในการบริหารจัดการในงานทางด้านการปกครองนั้น พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีการทำงานเป็นไปตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศ ของมหาเถรสมาคม ตามที่ได้มีการกำหนดเอาไว้โดยพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนนั้น ก็ได้มีการบริหารกิจการที่เป็นระบบ ซึ่งวัดภายในอำเภอเมืองลำพูนนี้ มีทั้งหมด ๑๖๕ วัด แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๑ ตำบล และมีพระภิกษุสามเณรทั้งหมด ๑,๑๒๑ รูป แบ่งออกเป็นพระ ๕๑๔ รูป เณร ๖๐๗ รูป และการปกครองในแต่ละวัดนั้น ก็มีรูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจในการช่วยกันทำงานของการปกครอง เพื่อเป็นการช่วยในการให้บริการที่ดีคือ บางรูปนั้นอาจจะได้รับการมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานภายในวัด และภายนอก บางรูปนั้นก็ได้รับมอบหมายให้ช่วยตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยทรัพย์สินของทางวัดร่วมกับคณะกรรมการวัด บางรูปนั้นก็ได้รับมอบหมายให้ช่วยดูแลพระสงฆ์และสามเณรภายในวัดเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติตน ให้เหมาะสมกับจริยวัตรความเป็นพระสงฆ์ เช่น ในเรื่องของการแต่งกาย เป็นต้น^๑ ซึ่งการจะเป็นพระสงฆ์ที่ดีได้นั้น จะต้องมียอดประกอบทั้ง ๓ อย่างให้อยู่ด้วยกันของหลักการปกครอง คือ

๑. ยึดหลักกฎของพระธรรมวินัย

๒. ยึดหลักกฎหมายต่างตามหลักสากล

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ปฐิภาณ ฐิริปญโญ, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๓. ยึดจารีตประเพณี นั้นเอง

โดยการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ พระสงฆ์ทั้งหลายที่ได้จำพรรษาอยู่ในเขตอำเภอเมืองนั้น มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เคยมีการเกิดอธิกรณ์เกิดขึ้นในเขตอำเภอเมืองลำพูน แม้แต่ครั้งเดียว ซึ่งการปกครองนี้นอกจากจะมีการปกครองเป็นไปตามรูปแบบขั้นตามลำดับต่างๆ แล้ว ในที่นี้ก็ยังมีการนำเอาเรื่องของพระวินยาธิการเข้ามาช่วยในการทำงานทางด้านการปกครองอีกด้วย ซึ่งหน้าที่ของพระวินยาธิการนั้น มีหน้าที่ทำการตรวจตรา แนะนำ ตักเตือน และชี้แจงระเบียบปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรในจังหวัด หรือที่ได้เข้ามาในจังหวัดนั้นๆ ที่ประพฤติตนไม่เรียบร้อย และหากไม่ปฏิบัติตาม หรือพบการกระทำความผิดก็มีอำนาจจับกุมตัวส่งเจ้าคณะในเขตพื้นที่ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้^๒ ตามโครงสร้างในงานของการปกครองได้นั้นเอง นอกจากพระสังฆาธิการจะมีคณะพระวินยาธิการเข้ามาช่วยในการทำงานทางด้านการปกครองแล้ว นอกจากนี้ก็ยังมีพระเลขาของเจ้าคณะในระดับต่างๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน ตามที่ทางสำนักงานเจ้าคณะอำเภอ ได้มีการสั่งงานเกี่ยวกับเรื่องของการปกครองลงมานั้น ก็จะมีพระเลขาตั้งแต่พระเลขาเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เลขาของเจ้าคณะตำบล ก็จะเป็นอยู่ช่วยในการอำนวยความสะดวกของการทำงานให้เป็นไปตามของ กฎ ระเบียบ เพื่อให้การทำงานนั้นเป็นไปตามขั้นตอน กระบวนการ ตามที่สำนักงานเจ้าคณะอำเภอได้มีการสั่งงานเพื่อให้ได้บรรลุผลสำเร็จในการทำงานได้นั้นเอง^๓

เนื่องจากว่า การทำงานของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนั้น ได้มีคณะทีมงานของคณะสงฆ์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวก จึงทำให้การทำงานในแต่ละอย่างนั้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาได้รับภาระงานไปงาน หรือนำไปปฏิบัตินั้น ก็สามารถทำงานได้ออกมาอย่างมีคุณภาพได้ อีกทั้งคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนยังได้มีโครงการที่ตกลงกันให้มีการประชุมกันอยู่ทุกๆ เดือนเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการทำงาน ได้อย่างตรงจุดเพื่อจะเป็นการทำให้คณะสงฆ์ หรือพระสังฆาธิการนั้นมีการทำงานที่ไปในทิศทางเดียวกันได้^๔ ซึ่งจุดนี้ก็จะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนทางด้านการปกครองมีความเข้มแข็ง และมีโครงสร้างในการทำงานที่ชัดเจนนี้ ก็เพราะเนื่องจากว่า พระสังฆาธิการได้มีโครงการ ในการเสริมองค์ความรู้ ทักษะในการทำงาน นั่นก็คือ มีการประชุมกันอยู่ทุกๆ เดือน โดยการมีโครงการแบบนี้ขึ้นมา ก็จะทำให้พระสังฆาธิการได้มีการเพิ่มพูนองค์ความรู้ของตนเองอยู่เสมอๆ^๕ และในการปกครองของแต่ละวัดนั้น จะมีรูปแบบใดถึงจะเหมาะสมในการปกครอง เพื่อให้ผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นายเสนห์ สายเย็นใจ, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ นายภญ ภูประเสริฐ, หัวหน้ากลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ของผู้หน้านั้น อยู่อย่างมีความสุข และทำงานออกอย่างเต็มที่ พร้อมกับความพึงพอใจในการทำงาน เมื่อได้รับคำสั่งจากการสั่งงานของผู้บังคับบัญชา นั้นเอง^๖

๒.๑.๒ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ในการบริหารจัดการในงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีสมรรถนะการทำงานในรูปแบบการมีความร่วมแรงร่วมใจ และมีการทำงานที่มีความชัดเจนจนสามารถวัดผลได้จากการทำงานทางด้านเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ที่สามารถสร้างชื่อเสียงในการเผยแผ่งานทางด้านพระพุทธศาสนา ของพระสังฆาธิการในเขตลำพูนได้ จนนำไปเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานให้กับคณะสงฆ์ในจังหวัดอื่นๆ ได้ตามที่มหาเถรสมาคมได้มีการนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้นั้นเอง^๗ ซึ่งในการทำงานทางด้านนี้ที่ประสบความสำเร็จได้ก็เนื่องมาจากว่า ขอบเขตการบริหารจัดการในงานที่มีความชัดเจน โดยการทำงานทางด้านนี้จะต้องมีการสร้างความเข้าใจในการทำงานให้พระสังฆาธิการได้รับรู้ข้อมูลให้มีความชัดเจนแจ่มแจ้งเสียก่อน ทุกๆ ครั้ง ที่จะได้มีการสั่งการลงไปให้พระสังฆาธิการได้นำไปเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ได้มีการรับรู้แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ ในการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ได้นั้นเอง^๘ ซึ่งงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ก็ได้มีอยู่หลายโครงการด้วยกันเช่น

๑. โครงการหมู่บ้านศีล ๕
๒. โครงการเข้าปริวาสกรรม
๓. โครงการพบพระพบธรรม
๔. โครงการบวชบรรพชา (บวชลูกแก้ว)
๕. โครงการธรรมสังเวยเคลื่อนที่
๖. โครงการลานธรรมลานวิถีไทย
๗. โครงการชวนคนไปนอนวัด
๘. โครงการพระธรรมทูตสัญจร
๙. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๑๐. โครงการเทศน์มหาชาติ (ตั้งธรรมหลวง)

โครงการทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้สามารถช่วยในการบริหารจัดการทางด้านงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้^๙ เพื่อให้การทำงานในแต่ละครั้งนั้นที่สามารถสร้างความประสพผลความสำเร็จได้ ก็เนื่องมาจากการที่คณะพระสังฆาธิการได้มีการทำงานไปพร้อมๆ กันตามหลักสาราณียธรรม ๖ คือ สามารถช่วยสร้างความสามัคคี ที่เป็นบ่อเกิดแห่ง

^๖ สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดโนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดโนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๙ สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ความสำเร็จทั้งปวง และเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้ ด้วยเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมทุกๆ คนควรที่จะตระหนัก เอาใจใส่ และร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นให้มากที่สุด ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักธรรมที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ ๖ ประการด้วยกัน ซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า สาราณียธรรม ๖ ที่มีความหมายว่า หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคี ให้น้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย หากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมธรรมทั้ง ๖ ประการ^{๑๐} เหมือนกับการทำงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ที่ได้นำไปใช้อยู่ตลอดเวลาแล้วคือ

๑. เมตตามโนกรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน คิดแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยาบาทไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้อภัยและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ

๒. เมตตาวจีกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดีรู้จักการพูดให้กำลังใจกันและกัน ในยามที่มีใครต้องพบกับความทุกข์ความผิดหวังหรือความเศร้าหมองต่างๆ โดยที่ไม่พูดจาซ้ำเติมกันในยามที่มีใครต้องหกล้มลง ไม่นินทาว่าร้ายทั้งต่อหน้าและลับหลังพูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ พูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ไม่โกหกมดเท็จ

๓. เมตตากายกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกายมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกันให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา

๔. สาธารณโภคี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบและมีความเสมอภาคต่อกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

๕. สีสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ก้าวร้าวหน้าที่กัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง

๖. ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ^{๑๑}

ซึ่งหลักธรรมข้างต้นนี้ก็เป็นกระบวนการส่วนหนึ่งที่พระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีการนำมาเป็นแนวทางในการทำงานร่วมกัน โดยในลักษณะการทำงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ได้มีการทำงานในรูปแบบเชิงลึกคือ มีการทำงานที่ได้มีการติดตาม มีการตรวจสอบ ในโครงการเกี่ยวกับการเผยแผ่อยู่ตลอดเวลา เช่น

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายจรูญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการทางด้านงานส่งเสริมพุทธศาสนศึกษา, วันที่ ๑๗

กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๔๒๒/๓๐๐ - ๓๐๑ .

โครงการหมู่บ้านศีล ๕ นั้นก็จะมีการให้คณะพระสังฆาธิการแต่ละวัดนั้น ได้มีการส่งรายงานอยู่ตลอดโครงการ เพื่อจะให้การทำงานนั้นเป็นไปตามขั้นตอน แล้วสามารถสร้างผลงานออกมาได้ตามที่ได้วางงานนั้นๆ เอาไว้^{๑๒} ซึ่งในการทำงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มคณะพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยในการทำงานทางด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนแห่งนี้ เมื่อทางมหาเถรสมาคม พร้อมกับสำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน ได้มีการจัดทำโครงการในด้านการเผยแผ่ แล้วส่งการลงไปให้พระสังฆาธิการในแต่ละวัด ให้ปฏิบัติตามนั้น โครงการทั้งหลายนี้ก็จะมีย่อยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ได้เข้าไปช่วยในการทำงาน และเป็นผู้ติดตามโครงการนั้นๆ ด้วย^{๑๓} ซึ่งหน่วยอบรมประจำตำบล หมายถึง หน่วยงานที่ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตัวอย่างในระดับตำบลของคณะสงฆ์ไทย ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ก่อตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยใช้สถานที่อันเป็นวัดที่ตั้งของเจ้าคณะปกครองคณะสงฆ์ระดับตำบล หรือวัดที่มีความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในตำบลนั้นๆ เป็นที่ตั้งปัจจุบันหน่วย อปต. มีจำนวนกว่า ๕,๙๒๒ หน่วย กระจายอยู่ในเกือบทุกตำบลในประเทศไทย โดยมีกองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก ที่รับผิดชอบงานการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของมหาเถรสมาคมในปัจจุบัน^{๑๔} และมีหน้าที่สอดคล้องกับงานของคณะสงฆ์อีกด้วย

งานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนี้มีการทำงานอยู่ ๘ การกิจและสามารถนำเข้าไปบูรณาการเข้ากับการบริหารงานกิจการทั้ง ๖ ด้านของคณะสงฆ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในการทำงานของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเขตพื้นที่นั้นๆ จนได้รับเป็นคณะสงฆ์ร่วมกับการทำงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดีเด่นของเขตอำเภอเมืองลำพูน นั่นก็คือ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนที่ได้รับเลือกว่า มีการทำงานทางด้านการเผยแผ่ได้ครบถ้วน โดยมีการทำงานดังต่อไปนี้ กิจกรรมที่หน่วย หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้นธง (อ.ป.ต.) แห่งนี้ดำเนินงานอยู่ ๘ ด้าน^{๑๕} ก็การแสดงให้เห็นถึงว่าการบริหารกิจการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีการทำงานที่เป็นไปตามขั้นตอนอย่างมีระบบระเบียบตามโครงสร้างอำนาจ หน้าที่ในการทำงานนั่นเอง และในการทำงานนั้นเมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่มแล้ว ในทางกับกันนั้นก็ต้องมีการทำงานแบบปัจเจกบุคคลอีกด้วยคือ การทำงานในการเผยแผ่ นอกจากจะมีการทำงานเป็นคณะของก็ยังมีการทำงานแบบเชิงเดี่ยวบ้างนั้นเช่น การเป็นพระนักเทศน์นั่นเอง ซึ่งพระนักเทศน์นั้นก็มีย่อยแบบ เช่น เทศน์แบบพื้นบ้านล้านนา เทศน์แบบประยุกต์ที่ทันสมัย เทศน์แบบบรรยาย เป็นต้น โดยในการทำงานแบบเชิงเดี่ยวนี้ พระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ยังไม่มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นคณะสงฆ์จึงมีการ

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายณพรัตน์ อินทร์แสง นักวิชาการทางด้านงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายเสนห์ สายเย็นใจ, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๑ ส.ค. ๒๕๖๐].

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปริยัตินิเวศน์, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

โครงการจัดอบรมพระนักเทศน์ขึ้นมาอยู่ทุกๆ ปี เพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานทางด้านการเผยแผ่ให้แก่พระสงฆ์ให้การให้การสั่งสมความรู้ให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการค้นหาพระนักเทศน์รุ่นใหม่ ๆ อีกด้วยเพื่อเป็นการนำเข้าไปช่วยเติมเต็มงานทางด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนได้^{๑๖} ซึ่งในกระบวนการอบรมโครงการพระนักเทศน์นั้น ก็มีอยู่หลายหลายวิธีในการที่จะแสดงพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า คือ

๑) การเทศนาธรรม กล่าวคือ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งวิธีนี้พระภิกษุสงฆ์เองก็ใช้เผยแผ่หลักธรรมอยู่เป็นประจำ

๒) ปาฐกถาธรรม กล่าวคือ การบรรยายธรรมะให้ศรัทธาประชาชนได้ฟัง เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ เป็นวิธีการแสดงธรรมแบบใหม่

๓) อภิปรายธรรม กล่าวคือ การชี้แจงและเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอันดีในหลักธรรม

๔) สันทนาธรรม กล่าวคือ การการพูดจาหารือกันในหลักธรรม เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาวีชีวิต โดยยึดหลักทางสายกลาง โดยใช้เวลาหลังจากการทำบุญ

๕) การสอนสมถกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน กล่าวคือ การสอนให้นั่งสมาธิภาวนา เพื่อให้ใจเป็นสมาธิหรือเข้าใจสภาวะธรรมตามความเป็นจริงของสังขารตามหลักไตรลักษณ์

๖) การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ กล่าวคือ การสอนธรรมะ เช่น การเขียนหนังสือธรรมะ การบันทึกเทปธรรมะหรือวีดีโอ เพื่อจำหน่ายแจกไปในกลุ่มคนที่ไม่มีเวลาศึกษาธรรมะด้วยตนเอง หรือมีการใช้ภาพยนตร์ สไลด์ วีดีโอ และรูปภาพ มาเป็นอุปกรณ์การสอนธรรมะโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นเครือข่ายในการผลิตสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ โดยมีญาติโยมให้ความอุปถัมภ์ เป็นต้น^{๑๗}

หลักการที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ก็สามารถที่จะช่วยอบรมและพัฒนาในการเป็นพระนักเทศน์ที่ดีได้ เมื่อผู้ที่ได้สนใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้รับฟังแล้ว ก็จะสามารถทำให้บุคคลนั้นๆ ได้มีความเข้าใจได้ง่าย แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างเข้าถึง จนเกิดความเลื่อมใสแล้วก็เป็นส่วนหนึ่งในกองกำลังของการเผยแผ่หลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราได้ และเมื่อพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีองค์ความรู้ทางด้านการบรรยายทำที่ลึกซึ้ง แล้วเข้าใจง่ายขึ้น การทำงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตอำเภอเมืองลำพูนนั้น ก็จะสามารถทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีองค์ความรู้ความสามารถในการจะเทศน์เป็นอย่างดี^{๑๘} ซึ่งพระสงฆ์รูปนั้นมีองค์ความรู้ในธรรมและวิธีการในการนำเสนอให้มีความเข้าใจ เข้าถึง แล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้นั้นจนเป็นที่ยอมรับให้ความนับถือ และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากคณะพระ

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต, ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พัฒนปาลี, ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน พร้อมกับคณะพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้^{๑๙} สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็ นผลดีให้กับทางคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูน และอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดลำพูนของเรา ได้มี เพชรเม็ดงามอีกหลายๆ รูป ได้ขึ้นมาช่วยในการพัฒนาของการทำงานทางด้านเผยแผ่ของ คณะสงฆ์จังหวัดลำพูนได้ ซึ่งก็มีโครงการพระธรรมทูตสัญจรพบเจอประชาชนแบบเคลื่อนที่ได้ ตามที่ สถานการณ์ในปัจจุบันนี้คณะทำงานพระธรรมทูตนั้น ยังขาดแคลนพระนักเทศน์ที่มีความเชี่ยวชาญใน องค์ความรู้เนื่องจากว่า การทำงานของคณะพระธรรมทูต ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนั้น ยังมีความขาด แคลนในเรื่องของบุคลากร ที่จะขึ้นมาทดแทนในการทำงานทางด้านนี้ได้^{๒๐} ซึ่งในปัจจุบันนี้ งาน พระธรรมทูต ถือเป็นงานสำคัญส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ที่พระเถรานุเถระทุกระดับชั้น ร่วมรับผิดชอบ ดำเนินการตามลักษณะงานที่ปรากฏในปัจจุบันได้มีการแบ่งพื้นที่การปฏิบัติงาน โดยแม่กองงานพระ ธรรมทูต ได้จัดแบ่งพื้นที่การปฏิบัติงานออกเป็น ๙ สาย คือ^{๒๑}

สายที่ ๑ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ และ ภาค ๑๔ มี ๗ จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และ สมุทรสาคร

สายที่ ๒ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ และ ภาค ๓ มี ๗ จังหวัด ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท และอุทัยธานี

สายที่ ๓ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๔ และ ภาค ๕ มี ๘ จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก และอุดรดิตถ์

สายที่ ๔ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๖ และ ภาค ๗ มี ๘ จังหวัด ได้แก่ ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน

สายที่ ๕ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๘ และ ภาค ๙ มี ๙ จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และ หนองบัวลำภู

สายที่ ๖ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ และ ภาค ๑๑ มี ๑๐ จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ยโสธร มุกดาหาร ศรีสะเกษ สุรินทร์ นครพนม นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และอำนาจเจริญ

สายที่ ๗ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๒ และ ภาค ๑๓ มี ๘ จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี สระแก้ว นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

สายที่ ๘ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และภาค ๑๖ มี ๗ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และ นครศรีธรรมราช

สายที่ ๙ จาริกปฏิบัติงานในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๗ และ ภาค ๑๘ มี ๑๑ จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ สตูล

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูจันทวีรวงศ์, เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหนาม, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์ศีลาภรณ์, เจ้าคณะตำบลหนองหนาม, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๑} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พระธรรมทูต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www1.onab.go.th/>

ซึ่งการทำงานของคณะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพระธรรมทูตของจังหวัดลำพูนนั้น อยู่ในสายงานที่ ๔ จาริกปฏิบัติงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๖ และ ภาค ๗ มี ๘ จังหวัด ได้แก่ ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน เป็นต้น โดยมีในเขตจังหวัดลำพูนได้มีการแบ่งงานของพระธรรมทูตอยู่ ๒ ส่วนคือ

๑ พระธรรมทูตสายบริหาร คือ มีหน้าการทำงานเป็นผู้ที่สั่งงานหรือกระจายงานทางด้านการเผยแผ่ลงไปให้ทำ โดยมีพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระเทพรัตนนายก เจ้าคณะจังหวัดลำพูน เป็นประธาน

๒. พระธรรมทูตสายปฏิบัติการ คือ มีหน้าที่เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายงานทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปเผยแผ่หลักธรรมในที่ต่างๆ ในเขตอำเภอเมืองลำพูน โดยมีพระครูนิวริฐธรรมโชติ เป็นประธานในการดำเนินงาน

โดยมีการแต่งตั้งพระธรรมทูต ขึ้นมาเป็นคณะกรรมการช่วยในการทำงาน ให้กระจายไปรอบพื้นที่ของเขตลำพูน เพื่อเข้าไปช่วยในการทำงานทางด้านการเผยแผ่ อย่างไรก็ตาม งานพระธรรมทูตถือเป็นงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา จุดมุ่งหมายที่สำคัญของงานก็คือ การนำธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปสู่จิตใจของประชาชนหรือชักนำประชาชนให้หันเข้ามาหาธรรมะ นับได้ว่าเป็นงานที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกสาขาอาชีพ นั้นเอง^{๒๒}

๒.๑.๓ ด้านการศาสนศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการศาสนศึกษานี้ พบว่า ในการบริหารจัดการในงานทางด้านการศาสนศึกษานั้น พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้มีการทำงานในรูปแบบมีการช่วยส่งเสริมสนับสนุนในให้พระสงฆ์สามเณรภายในวัดของตนเองได้มีการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนถึงเด็กเยาวชนนักเรียนทั่วไปนั้นพระสังฆาธิการก็ได้มีการให้ความสำคัญทางด้านนี้ด้วย โดยทางคณะพระสังฆาธิการทุกระดับในเขตอำเภอเมืองลำพูนนั้นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และให้การดูแลเอาใจใส่ ในงานทางด้านการศาสนศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณร เป็นอย่างมากในทางด้านนี้ เช่น มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนนักธรรม บาลี โดยทางคณะสงฆ์จังหวัดในเขตอำเภอลำพูน ได้มีการเปิดอบรมสั่งสอนและทำ การติวเข้มในก่อนสอบอยู่ทุกๆ ปี และยังตลอดรวมไปถึงนักเรียนประชาชนทั่วไป ทางคณะสงฆ์พระสังฆาธิการนั้น ก็ได้มีความร่วมแรงร่วมใจกัน เปิดสำนักเรียนศึกษาคุณพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ให้แก่นักเรียนทั่วไปได้ในวัดนั้นๆ ที่ได้มีความพร้อมทางด้านการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนเยาวชนทั้งหลายได้เข้าไปศึกษาหลักธรรมต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต นั้นเอง^{๒๓} และคณะพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูน จะมีการช่วยการระดมความคิด เพื่อช่วยยกระดับการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อมีการสอบธรรมสนามหลวงนั้นพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นก็จะมาเข้าช่วยกันทำงานทางด้านนี้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่พระสงฆ์ สามเณรผู้ที่กำลังศึกษาอยู่นั้นเอง^{๒๔}

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, หัวหน้ากลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ปัจจุบันนี้ทางคณะพระสังฆาธิการก็ได้มีการผลักดันให้สถาบันในการศึกษานั้นมีความหลากหลาย และเปิดโลกทัศน์ในแนวใหม่ไม่มีการยึดติดกับยุคสมัยการเรียนแบบเดิมๆ โดยคณะพระสังฆาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญจึงมีการประชุมในการระดมความคิดช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในแบบใหม่ให้กับผู้เรียน นั่นก็คือ มีการเปิดใช้สถาบันการเรียนในเขตอำเภอเมืองลำพูน ของระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ให้มีการเปิดรองรับผู้เรียนทั้งที่เป็นฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ได้เข้ามาเรียนร่วมกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเหล่านั้นที่ได้ขาดแคลนในเรื่องทุนงบประมาณในการเรียน ได้มีการต่อยอดการศึกษาของตนเองออกไปได้ อีกทั้งพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ได้เป็นตัวช่วยและขับเคลื่อนเพื่อผลักดันงานทางด้านการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป ได้มีการศึกษาที่ดีขึ้น โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนร่วมกับพระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ที่ก้าวไกล เช่น ในระดับมัธยมนั้น ทางคณะสงฆ์ก็ได้ผลักดันให้โรงเรียนเมธีวุฒิกร ในจังหวัดลำพูนเป็นโรงเรียนต้นแบบในการนำร่องของการศึกษาในรูปแบบใหม่ โดยมีสถาบันรองรับต่อยอดของการเรียนต่อไปก็คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ที่ก็ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาร่วมกับพระภิกษุสามเณร ได้เหมือนกัน^{๒๕}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน แห่งนี้ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการทำงานทางด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูน และเขตอำเภอใกล้เคียงของทางจังหวัดลำพูน ในปัจจุบันนี้การทำงานทางด้านการศาสนาการศึกษาของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูนเช่น มีการจัดตั้งกองทุนศาสนทายาท ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน อยู่เป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อเป็นการที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนแก่พระภิกษุสามเณร ตลอดไปถึงเยาวชนที่ได้เข้ามาศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน แห่งนี้นั่นเอง^{๒๖} โดยทางพระสังฆาธิการในแต่ละวัดของเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ได้มีสมรรถนะทางด้านการให้บริการที่ดีแก่พระสงฆ์และสามเณรภายในวัดของตนเองได้อย่างทั่วถึง คือ ได้ช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรไปตามศักยภาพของแต่ละวัด เพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการใช้จ่ายในการซื้อเครื่องอุปโภคต่างๆ ในการเรียนของแต่ละรูป ซึ่งในแต่ละวัดนั้นก็จะมีกองทุนในด้านการศึกษา โดยจะมีเก็บทุกวัด นั้นเอง^{๒๗} เพราะว่าการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญของมนุษย์คนเราทุกๆ คนทุกๆ วัย ที่จะต้องมีการศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ ในการนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีพของแต่ละคนต่อไป

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พัฒนปาลี, ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๒.๑.๔ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการศึกษาสงเคราะห์นี้ พบว่า การบริหารจัดการในงานทางด้านการศึกษาสงเคราะห์นั้น พระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน ได้ให้ความสำคัญต่อ การสงเคราะห์เยาวชนทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และสงเคราะห์เยาวชนที่กำลังศึกษาซึ่งมุ่งเน้น การศึกษาหาความรู้ซึ่งมีความสำคัญต่ออนาคตของเยาวชน ถ้าว่าเยาวชนมีความรู้และคุณธรรม แล้วก็จะส่งผลให้เยาวชนเป็นคนดี และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองได้ เนื่องจากการศึกษามีความมุ่งมั่นในด้านการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการ กุศลของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา เป็นต้น^{๒๘} ซึ่งก็มีคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ ได้มีการทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้แก่พระภิกษุสามเณร ตลอดไปถึง เด็กเยาวชนทั้งหลายมาโดยตลอดเวลา ซึ่งการทำงานในด้านนี้ก็ได้รับความร่วมมือจากพระสังฆาธิการในทุกระดับได้เป็นอย่างดี เช่น ให้อุปการะในการศึกษา ในวันทำบุญอายุของพระสังฆาธิการในแต่ละวัด เพื่อเป็นการสงเคราะห์ให้พระภิกษุสามเณรและเด็กเยาวชน ได้มีทุนในการศึกษาเล่าเรียน^{๒๙}

แม้แต่การที่พระสงฆ์สามเณรในเขตปกครองของอำเภอเมืองลำพูนได้มีการสอบติด หรือสอบได้ นักธรรมชั้นตรี โท เอก และสอบได้เป็นพระเปรียญธรรมได้ ทางคณะพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ก็จะได้มีมติพิจารณาจัดแก่พระสงฆ์สามเณรที่สอบได้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ ในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป หรือแม้แต่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ได้แล้วนั้นทางพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมืองลำพูนก็จะมีการช่วยเหลือสงเคราะห์ให้ทุนการศึกษาอยู่ทุกๆปี เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อนำทุนการศึกษาเหล่านี้ไปต่อยอดการศึกษาของแต่ละบุคคล ต่อไป^{๓๐} และในปัจจุบันนี้ทางคณะพระสังฆาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญทางด้านนี้เป็นอย่างมากจึงได้มีการร่วมกันจัดตั้งโครงการกองทุนเพื่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรตลอดจนไปถึงเด็กเยาวชนผู้ที่ด้อยโอกาสในทุนของการศึกษา ซึ่งทางคณะสงฆ์อำเภอเมืองลำพูนได้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือแก่พระสงฆ์สามเณรและเด็กเยาวชน โดยได้มีการขอทุนการศึกษาในแต่ละวัด รวมไปถึงมีโครงการสร้างรูปเหมือนครูบาเจ้าศรีวิชัยขึ้นมาเพื่อเปิดเช่าบูชา แล้วก็ได้นำเงินต่างๆ ที่ได้มานั้นจัดเข้ามาเป็นกองทุนทางด้านการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร ภายในเขตอำเภอเมืองรวมไปถึงทุกๆ อำเภอของจังหวัดลำพูน อีกด้วย^{๓๑} เช่น หลังจากที่ทางคณะพระสังฆาธิการได้มีการจัดทำโครงการกองทุนสงเคราะห์ให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียนนั้น ทางคณะสงฆ์ก็จะมีเกณฑ์ในการพิจารณา โดยได้มีการประสานงานไปที่ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดลำพูน

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรอง, ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูจิรวินโนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

เป็นผู้ติดตามประวัติของผู้ที่จะได้รับทุนในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป^{๓๒} และเป็นตัวอย่างในการทำงานทางด้านการสงเคราะห์ ให้แก่คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองอื่นๆ ในจังหวัดลำพูนได้^{๓๓} คือตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษา ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้อย่างทั่วถึงอันได้แก่กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคมด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้การศึกษา ในขณะที่ศึกษาก็ไม่ต้องใช้งบประมาณจากรัฐบาล แต่ใช้ทุนจากประชาชนโดยตรงทั้งที่อยู่อาศัย อาหาร และในการใช้จ่ายแม้จะมีส่วนหนึ่งที่เรียนจบแล้ว ที่ทางฝ่ายคณะสงฆ์ยังไม่ได้ใช้งานแล้วท่านเหล่านั้นลาสมณะเพศออกไปได้ไปทำงานให้ทางรัฐบาล โดยที่รัฐไม่ต้องลงทุน หากมองอย่างนี้แล้วจะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ได้มีการช่วยเหลือสงเคราะห์แก่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยด้วย ไม่เพียงแต่ได้ช่วยอนุเคราะห์กับประชาชนกลุ่มที่ด้อยโอกาสเพียงฝ่ายเดียว

บทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาสงเคราะห์นั้นอาจมองได้ทั้งที่เป็นระบบคือ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตรที่แน่นอน และมีการให้ทุนในสร้างอาคารเรียน ให้ทุนซื้อสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ทางการศึกษา ให้ทุนการศึกษากับครูเพื่อพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ทางคณะพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนได้มีการดำเนินงานอย่างครบถ้วน^{๓๔} ยังมีการไปสงเคราะห์ในรูปแบบการเผยแผ่ในรูปแบบการเรียนการสอนอีกด้วยคือ ได้มีการส่งพระสังฆาธิการแต่ละระดับ เข้าไปสงเคราะห์ทางด้านการเผยแผ่องค์ความรู้ในโรงเรียนต่างๆ ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นการสงเคราะห์ให้แก่เด็กเยาวชนนักเรียนบุคคลเหล่านั้น ได้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจให้ดีขึ้น^{๓๕} เนื่องจากว่า พระสังฆาธิการที่ได้เข้าไปสอนในโรงเรียนต่างๆ ซึ่งก็สามารถช่วยให้การทำงานทางด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จนทำให้งานนี้สำเร็จตามเป้าประสงค์ ตามที่ทางคณะสงฆ์ โดยมีสำนักงานเจ้าคณะอำเภอได้มีการกำหนดงานเอาไว้^{๓๖} นี่ก็คือ งานทางด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน

๒.๑.๕ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการสาธารณสงเคราะห์นี้ พบว่า มีการช่วยเหลือประชาชนผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน โดยคณะพระสังฆาธิการนั้นยังมีการทำงานแบบร่วมแรงในการทำงานทางด้านนี้เนื่องจากว่า คณะพระสังฆาธิการภายในเขตการ

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปริยัตินิเวศน์, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายนพรัตน์ อินทร์แสง นักวิชาการทางด้านงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายเสนห์ สายเย็นใจ, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, หัวหน้ากลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ปกครองคณะสงฆ์ของอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนได้ให้ความสำคัญต่อการสงเคราะห์ หรือช่วยเหลือสังคม ตลอดไปถึงหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะการช่วยเหลือสังคมในด้านวัตถุที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนให้ได้มากที่สุดเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะทางกาย หรือทางจิตใจ ก็ตาม^{๓๗} เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับความช่วยเหลือในเบื้องต้น โดยในการทำงานทางด้านสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการของเขตอำเภอเมืองลำพูนนี้ สามารถสร้างความกำลังใจ รวมไปถึงสร้างแรงผลักดันในการทำเป็นตัวอย่างของการทำงานให้แก่ องค์กรต่างๆ ได้ไม่ว่า จะเป็นทางภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ ก็ได้ โดยการทำงานทางด้านนี้สามารถช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานได้เป็นอย่างดี^{๓๘} และในการทำงานนั้นก็มีความสามารถในการจัดการได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์นั้นๆ ที่ไม่ว่าจะเป็นทางด้านพระสงฆ์หรือว่าประชาชนก็ตามที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่ในขณะนั้น ซึ่งทางคณะพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนแห่งนี้ ได้มีทีมงานคณะสงฆ์ที่แข็งแกร่ง โดยมีพระสังฆาธิการรุ่นใหม่มาความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความคิดที่ก้าวไกลทันสมัยต่อเหตุการณ์ ที่จะได้เข้าไปช่วยเหลือได้อย่างตรงจุด ตามเป้าหมายของทางคณะสงฆ์ได้มีการตั้งเป้าหมายเอาไว้ โดยจะมีทีมงานของคณะสงฆ์ เข้าไปร่วมในการประสานงาน ก็คือ พระเลขา และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าไปสำรวจความเสียหายต่างๆ ที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อน^{๓๙}

การช่วยเหลือสงเคราะห์ในแต่ละครั้งนั้น พระสังฆาธิการได้ให้ความสนใจอยู่ตลอดเวลา โดยเป็นผู้นำอยู่ตลอดเวลา และก็เป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ในการดำเนินงานที่ต้องประกอบด้วย ศาสตร์ และศิลป์ในการฟื้นฟู และพัฒนาประชาชนที่ประสบปัญหา โดยการนำเอาความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอยู่ของมนุษย์ผนวกกับหลักการวิธีการสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นงานที่สำคัญที่พระสงฆ์จะต้องให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่างๆ และยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของบ้านเมือง เพื่อที่จะมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุขความเจริญมาพัฒนาไปสู่วัดและชุมชนสังคมต่อไป ดังที่คณะพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนได้มีการปฏิบัติกันอยู่มาเรื่อยๆ^{๔๐} เพราะว่า การทำงานทางด้านนี้ มันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์อยู่แล้วเนื่องจากว่า พระสงฆ์นั้นได้อยู่ในรูปแบบของผู้ให้มากกว่าผู้รับ เพื่อเป็นการเผยแพร่งานทางด้านพระพุทธศาสนาต่อไป ให้ได้มากที่สุด ซึ่งงานทางด้านสงเคราะห์นั้นก็ป็นปัจจัยหนึ่งในการเผยแพร่อีกด้วยซึ่งมันก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์อยู่แล้ว โดยหน้าที่ของพระสงฆ์ในการทำงานทางการสาธารณสงเคราะห์นั้น มีอยู่หลายรูปแบบ แต่ในนี้ขอยกตัวอย่างที่วัดของกระผมได้มีการดำเนินงานอยู่คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจ และสงเคราะห์ทางวัตถุด้านจิตใจ กระทำได้ โดย

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายพนรัตน์ อินทร์แสง นักวิชาการทางด้านงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปริยัตินิเวศน์, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดมนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์ศีลาภรณ์, เจ้าคณะตำบลหนองหนาม, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

(๑) เป็นที่ปรึกษา แนะนำในปัญหาชีวิตและด้านอื่นๆ เช่น ทางด้านวิชาการ บางอย่าง เป็นต้น

(๒) ทำให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น และเป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐเป็นที่ตั้งแห่งความเคารพเลื่อมใสศรัทธาและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์ โดยใช้การแนะนำชักจูงให้ผู้อื่นให้กระทำตาม เช่น นำสิ่งของที่ได้รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มีประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำไปบริการสังคม เพราะว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของสงฆ์ที่ได้กำหนดไว้เป็นระเบียบกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อหนึ่งคือ ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางได้กำหนดว่า เป็นวิธีการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี ๔ ประการ ดังนี้

๑. ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่นๆ ซึ่งกิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ทำเองหรือ โครงการที่กำหนดเองเป็นกิจการประจำหรือกิจการชั่วคราวก็ได้

๒. การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งได้ดำเนินการ เพื่อเป็นการสร้างประโยชน์

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่นๆ

๔. ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสพทุกข์ภัย การประกันอัคคีภัย การประสพวาทภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือแม้ตามปกติตามโอกาส มีการจัดช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการและสงเคราะห์โดยประการอื่นๆ นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ จัดให้มีที่พักสำหรับประชาชน อาหารกลางวันสำหรับเด็ก ยารักษาโรค ห้องสมุดประชาชน จัดที่ดินให้ประชาชนอยู่อาศัย ตั้งหน่วยสงเคราะห์และฝึกอาชีพ ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตด้านต่างๆ ด้วยเมตตาธรรม การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน สำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมากได้แก่วัดและเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส นั้นเองซึ่งนี่เป็นหน้าที่ในการดำเนินงานที่งานวัดกระผมได้มีการดำเนินการอยู่ตรงนี้ โดยก็มีวัดอื่นๆ ได้มีการทำไปพร้อมๆ กัน^{๔๑} จนเกิดความสามัคคีธรรมในหมู่คณะทำงานร่วมกันได้ และก็ให้ด้วยเต็มใจ แล้วแต่ละศักยภาพของพระสังฆาธิการแต่ละบุคคล ตามหลักธรรมทางด้านพรหมวิหาร ๔ คือ^{๔๒} เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่น และหลักการอยู่ร่วมกันโดยทั่วไปต้องมีความเคารพ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตานุยุต,ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๑.

พรหมวิหาร ๔ ประการเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องให้มีอยู่ประจำในจิตใจ และเป็นทำที่ของจิตใจที่จะทำให้เกิดแสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้ง ๔ ที่ประสบอยู่ของผู้ที่ได้รับ กล่าวคือ

(๑) ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติ เราก็ต้องมีเมตตา คือ ความเป็นมิตรไมตรี ความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทั้งแต่ละคนๆ ที่เราเกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลก เมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมี ซึ่งใช้ในยามปกติ คือ เมื่อคนอื่นเขาอยู่กันเป็นปกติ เราก็มีเมตตาปรารถนาดี คิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้เขาเรื่อยไป

(๒) ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำเดือดร้อน เราก็มีกรุณา คือ ความพลอยรู้สึกไหวตาม ความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปัญหาของเขา และต้องการช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อนนั้น กรุณานี้ต่างไปจากเมตตา คือเมตตาใช้ในยามปกติ แต่เมื่อเขาตกต่ำลงไป กลายเป็นเดือดร้อนเป็นทุกข์เราก็มีกรุณาช่วยบำบัดทุกข์ให้เขาเหล่านั้น

(๓) ในสถานการณ์ที่เขาขยับสูงขึ้นไปในความดีงาม สุขความสำเร็จ เราก็มีมุทิตา หมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางขึ้นสูง ได้ดีมีสุขทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประสบความสำเร็จ เราก็ไปเป็นมุทิตา คือพลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในวงการงานตลอดจนการเป็นผู้นำทั่วไป นั้น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ขาดแคลน ก็ต้องมีความกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำให้อะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุนแต่ในยามปกติก็ต้องไม่ปล่อย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะให้เขาอยู่ดีมีสุข เช่น มีสุขภาพดี อยู่ในวิถีทางของความสุขความเจริญ และการพัฒนาสืบต่อไป คือ ต้องมีเมตตาปรารถนาดี ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จะทำให้กิจการงานและประโยชน์สุขที่มุ่งหมายพร้อมที่จะสำเร็จผลหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้นำ คือ “ปิโย” แปลว่า “ผู้เป็นที่รัก” กล่าวคือ ผู้ร่วมงานหรือผู้ร่วมไปด้วยกัน หรือจะเรียกผู้ตามก็แล้วแต่ ก็จะมีความรัก มีความรู้สึกสนิทสนม สบายใจต่อผู้นั้น เสริมความรู้สึกอยากร่วมไปด้วยให้หนักแน่นมากขึ้น ทั้งร่วมใจและร่วมมืออย่างไรรู้ก็ตาม ปิโย เท่านั้นไม่พอ ปิโย นั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา แต่ยังต้องมีอีกข้อหนึ่ง คือ อุเบกขา

(๔) ในสถานการณ์ที่เขาทำผิดหลักหรือละเมิดธรรม เราก็มี อุเบกขา หมายความว่า เมื่อใดเขาทำอะไรไม่ถูกต้อง โดยละเมิดธรรมคือ ละเมิดต่อหลักการ หรือละเมิดต่อความถูกต้อง ทำให้เสียหลัก เสียกฎเกณฑ์ เสียความเป็นธรรม เสียความชอบธรรม ทำลายกติกา เป็นต้น ผู้นำจะต้องอยู่ในหลักที่เรียกว่า อุเบกขา ก็คือรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างหยุดการขวนขวาย ไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรมคือ การปฏิบัติต่อคน หรือช่วยเหลือคน จะต้องไม่ให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์ กติกาที่ชอบธรรม ซึ่งพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูนก็ได้มีหลักธรรมทางด้านนี้อยู่แล้ว^{๔๓} โดยงานทางด้านการศึกษาของพระสังฆาธิการ เขตอำเภอเมืองลำพูนที่ได้เห็นชัดเจนแบบมีรูปธรรมในการทำงานนั้นก็มีอยู่หลายโครงการ ซึ่งโครงการที่ทำให้เป็นรูปธรรมชัดเจนก็คือ การช่วยเหลือพระสงฆ์ผู้ที่ได้มรณภาพลงไป โดยอยู่ในเขตรับผิดชอบของทางอำเภอเมืองลำพูน ซึ่งก็มีข้อตกลง

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปริยัตินิเวศน์, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

กติการ่วมกันว่า ให้แต่ละวัดนั้นได้ช่วยเหลือแก่พระสงฆ์สามเณรผู้ที่ได้มรณภาพลงไป จำนวนวัดละ ๕๐๐ บาท เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนในด้านของประชาชนนั้น ทางพระสังฆาธิการก็ได้มีข้อตกลงกันว่า ถ้าหากหมู่บ้านใด ได้ประสบอัคคีภัยกับบ้านของตนเองนั้น ทางคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองลำพูน ก็จะมีการเข้าไปช่วยเหลือ ในรูปแบบทอดผ้าป่าอัคคีภัยให้แก่บ้านหลังนั้นที่ได้ประสบภัยอยู่เป็นประจำทุกๆ ครั้ง โดยโครงการนี้ได้เริ่มดำเนินงานเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนมาถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งในการทอดผ้าป่าอัคคีภัยช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยนั้น ในแต่ละครั้งก็ได้จำนวนเงิน อยู่ที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ขึ้นไป^{๔๔} โดยงานทางด้านนี้เป็นจุดเด่นงานทั้งหมด ๖ ด้านของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน เพราะว่า มี การทำงานที่มีกระบวนการขั้นตอน กฎ กติกา ที่ได้ถูกปรึกษากันในคณะสงฆ์เขตอำเภอเมืองลำพูน ซึ่งการได้ตั้งโครงการสาธารณสงเคราะห์ขึ้นมา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนมาถึงปัจจุบันนี้ รวมเป็นระยะเวลา ๗ ปี นั้น โครงการทางด้านการสาธารณสงเคราะห์สามารถสร้างสมรรถนะในการทำงานของพระสังฆาธิการซึ่งมีวัดอยู่ทั้งหมด ๑๖๕ วัด ในเขตอำเภอเมืองลำพูน โดยการทำงานในด้านนี้ทำให้คณะสงฆ์มีความร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงานจนสามารถเป็นแนวทางและแบบอย่างให้กับอำเภออื่นๆ ในเขตจังหวัดลำพูนเอาไปปฏิบัติเป็นแนวทางในการทำงานทางด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการได้ นั่นเอง^{๔๕} นี่ก็คือ ภารกิจในการทำงานทางด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองลำพูน

๒.๑.๖ ด้านการสาธารณูปการ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการสาธารณูปการนี้ พบว่าพระสังฆาธิการในแต่ละรูปนั้นจะมีความเชี่ยวชาญในองค์ความรู้ หมายถึง เมื่อมีการก่อสร้างภายในวัดนั้นจะต้องมีการอิงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแบบพื้นบ้านล้านนาทางภาคเหนือของเราอยู่ทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เป็นการผสมผสานศิลปะที่ไม่ลงตัว ซึ่งจะทำให้การทำงานทางด้านนี้เกิดความเสียหาย และไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานทางด้านนี้ได้ นั่นเอง^{๔๖} ซึ่งเมื่อมีการสร้างศาสนวัตถุ ศาสนสถาน ขึ้นเมื่อไหร่พระสังฆาธิการการนั้น ก็จะมีการสร้างที่รักษาจารีตประเพณีแบบพื้นบ้านล้านนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้ ได้สูญหายไป ตามที่ได้มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานกว่า ๑,๕๐๐ ปี ตั้งแต่พระนางเจ้าจามเทวี และครุฑบารเจ้าศรีวิชัยนักบุญแห่งล้านนา ที่ได้มีการสร้างวัดในรูปแบบล้านนาเอาไว้เป็นตัวอย่างให้แก่คนรุ่นหลังได้ทำตาม^{๔๗}

แม้จะมีการทำงานการก่อสร้างต่างๆ นั้นต้องใช้เวลานานเนื่องจากว่า ติดปัญหาทางด้านงบประมาณก็ตามแต่ พระสังฆาธิการในแต่ละวัดก็ไม่เคยย่อท้อแต่อย่างใดเนื่องจากว่า มีความอดทนต่องานที่ตนเองได้ทำขึ้น แม้จะเป็นงานที่ใช้เวลาในการทำเป็น ๕ – ๑๐ ปี ก็ตามในการสร้างเสนาสนะ

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ปฏิภาณ ฐิริปัญโญ, เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปริยัตินิเวศน์, เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ต่างๆ ภายในวัดและนอกวัด นั่นก็คือ สิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์แก่ส่วนรวมนั่นเอง^{๔๘} โดยพระสังฆาธิการบางรูปนั้นก็สามารรถที่จะเป็นผู้นำและผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมต่างๆ ได้ เช่น การวาดภาพผนังการเขียนแบบโครงสร้าง การทำลายไทย เป็นต้น^{๔๙} อีกทั้งพระสังฆาธิการ ก็ยังได้มีภาวะในการเป็นผู้นำที่ดีเป็นอย่างมาก โดยได้มีการพัฒนาวัดของตนเองอยู่เสมอ เพื่อเป็นการรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ของภาคเหนือเอาไว้สืบต่อไป^{๕๐} ซึ่งการทำงานทางด้านสาธารณูปการนี้ พระสังฆาธิการยังได้ทำให้แก่สาธารณประโยชน์แก่ประชาชนอีกด้วยกล่าวคือ พระสังฆาธิการบางรูปนั้น เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ในการทำงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งพระสังฆาธิการไม่ได้ทำงานทางด้านนี้เพียงแคในวัด แต่ยังรวมไปถึงการทำงานให้กับชุมชน สังคม ที่ตนเองได้อาศัยอยู่ เช่น การเป็นผู้นำทางการหางบประมาณมาช่วยทำถนน ในการใช้สัญจรให้แก่ชาวบ้าน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชนทั้งหลาย ซึ่งจุดนี้ก็สามารถมองเห็นถึงว่า พระสังฆาธิการได้มีหลักการทำงานแบบมีการทำงานอย่างเต็มที่ ได้นั่นเอง โดยการทำงานทางด้านนี้ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการที่ดีแก่ประชาชนผู้ที่ได้เข้าไปทำบุญและใช้บริการภายในวัดต่างๆ คือ ในแต่ละวัดนั้นก็จะมีการสร้างเสนาสนะรองรับผู้ที่ได้สัญจรเข้ามาภายในวัด เช่น ได้สร้างที่พักผ่อนชั่วคราวแก่ ผู้ที่ได้เดินทางมาจากต่างจังหวัด มีการสร้างห้องน้ำที่เพียงพอให้บริการ มีการสร้างศาลาเพื่อใช้ในการประชุมหมู่บ้าน ให้แก่ประชาชนต่างๆ ได้^{๕๑} เมื่อพระสังฆาธิการได้มีการจัดการบริหารงานทางด้านสาธารณูปการได้เป็นอย่างดีนั้น ก็จะทำให้การสร้างเสนาสนะที่ถูกต้องเป็นไปตามเอกลักษณ์พื้นบ้านล้านนาได้ จนสามารถสร้างความงดงามทางด้านคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรมได้ เป็นต้น^{๕๒}

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระครูจันทวีรวงศ์, เลขานุการเจ้าคณะตำบลหนองหนาม, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

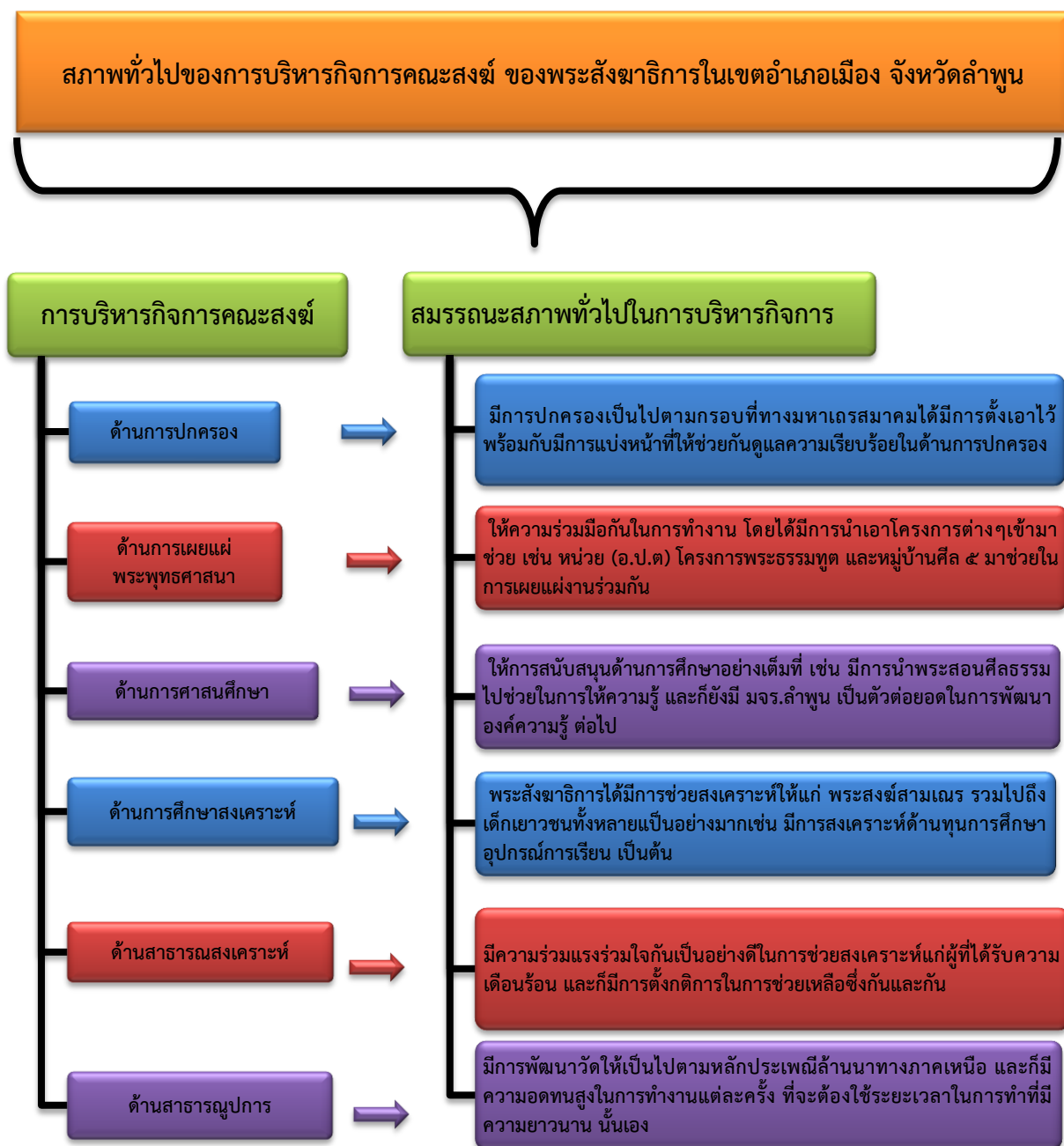
^{๔๙} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พัฒนปาลี, ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย พัฒนปาลี, ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์ศีลาภรณ์, เจ้าคณะตำบลหนองหนาม, วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

๒.๒ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

แผนภาพที่ ๒.๑ สภาพทั่วไปของสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน